

нується тестування для учителів при ОШПО із записом кількості балів у сертифікат. Іншим варіантом контролю самоосвіти учителя є необхідне проведення професійного діагностування, яке допоможе виявити тему самоосвіти. Діагностування може проводитись у різних формах (співбесіда, тестування). Після чого учитель складає план самоосвіти, який повинен охоплювати професійну, психологічну і виховну складові.

Висновки. Саме на основі урахування усіх елементів підготовки вчителя трудового навчання до профільного навчання забезпечить конструювання взаємодії учителя і учня, оптимальне структурування змісту профільного навчання старшокласників.

Список використаних джерел

1. Арефьев И. П. Подготовка учителя к профильному обучению старшеклассников / И. П. Арефьев // Педагогика. – 2003. – № 5. – С. 49–55.
 2. Грітченко А.І. Професійне становлення вчителя трудового навчання в умовах сільської школи / А.І. Грітченко // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2009. – № 7-8. – С. 41-44.
 3. Державний стандарт базової і повної середньої освіти // Освіта України. – №5. – 20 січня 2004. – С. 1–13.
 4. Коберник О.М. Формування методичної компетентності майбутнього вчителя трудового навчання / О.М. Коберник // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2009. – № 3. – С. 37-40.
 5. Концепція профільного навчання в старшій школі // Інформ. зб. М-ва освіти і науки України. – 2003. – №24. – с.3-15.
 6. Панішева О.В. Учитель у профільній школі [Електронний ресурс] / О.В.Панішева // Проблеми сучасної педагогічної освіти: педагогіка і психологія. Збірник наукових праць. – 2008. – №20, частина 2. - Режим доступу до журн.: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pspo/2008_20_2/doc_pdf/Panisheva_st.pdf
 7. Степанов Сергей Петрович Подготовка будущих учителей технологии к организации профильного обучения в современной школе: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08 Чебоксары, 2006. - 171 с.
 8. Стешенко В.В. Теоретичні підстави модернізації освітньо-професійної підготовки майбутнього вчителя трудового навчання / В.В. Стешенко // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2009. – № 5. – С. 32-35.
- Стаття надійшла до редакції 12.06.2010р.

УДК 371.134:613

*І.М. Конельська, Л.Є. Тимофієва,
викладачі,
Криворізька гімназія № 49*

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ВАЛЕОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ

В статті розглядаються актуальні питання формування валеологічної компетентності сучасного учителя. Розкриваються педагогічні умови та система роботи Школи культури здоров'я, які сприяють ефективному процесу формування валеологічної компетентності учителя.

Ключові слова: валеологічна компетентність, школа культури здоров'я.

У статті розглядаються актуальні питання формування валеологічної компетентності сучасного вчителя. Розкриваються педагогічні умови та система роботи Школи культури здоров'я, які сприяють ефективному процесу формування валеологічної компетентності вчителя.

Ключові слова: валеологічна компетентність, школа культури здоров'я.

The actual questions of forming of valeologic competence of modern teacher are examined in the article. Pedagogical terms and system of work of School open up cultures of health, which are instrumental in the effective process of forming of valeologic competence of teacher.

Key words: competence, school of culture of health.

Постановка проблеми. Відповідно до стратегічних завдань, визначених у Національній доктрині розвитку освіти у XXI столітті, одним із пріоритетних є завдання збереження здоров'я дітей, розробка та запровадження у навчально-виховний процес здоров'язберігаючих технологій, формування у школярів ціннісного ставлення до особистого здоров'я та здорового способу життя. Одним із важливих шляхів розв'язання цієї проблеми є формування валеологічної компетентності вчителя та учнів.

Аналіз останніх публікацій. Цій проблемі присвячені роботи В.Бобрицької, О.Бондаренко, М.Гончаренко, Л.Карпової, І.Коцан, О.Маджуги, А.Міт'яєвої, В. Піщуліна та інші. Але залишається недостатньо розробленим питання щодо створення відповідних педагогічних умов, що сприяють процесу успішного формування валеологічної компетентності вчителя в умовах сучасного загальноосвітнього закладу. Тому мета статті: виявлення оптимальних педагогічних умов процесу формування валеологічної компетентності вчителя.

Для реалізації цієї мети ми виокремили такі завдання:

- здійснити аналіз проблеми формування валеологічної компетентності сучасного вчителя у вітчизняній та зарубіжній теорії й практиці;
- з'ясувати сутнісні характеристики поняття “валеологічна компетентність” педагогів загальноосвітніх шкіл;
- перевірити ефективність запропонованих педагогічних умов процесу формування валеологічної компетентності вчителя.

У зв'язку з погіршенням стану здоров'я усіх категорій населення, особливо дітей, підлітків та молоді останнім часом активно розробляється питання валеологічної компетентності вчителя.

Л. Мітіна вважає, що окремий вид педагогічної компетентності складає компетентність вчителя у галузі здоров'я [4, с.67].

Дослідники трактують валеологічну компетентність фахівця як результат становлення валеологічної культури особистості, що виявляється у здатності і готовності реалізувати здобуті знання про здоров'я у повсякденному житті і професійній діяльності (О.Маджуга, А.Міт'яєва).

У контексті підготовки педагога до розв'язання завдань здоров'язберігаючої педагогіки М.Смирнов виокремив валеологічну, психологічну компетентності педагога [5, С.221–223].

О.Бондаренко вважає, що валеологічна компетентність майбутніх вчителів – це складова їх життєвої компетентності, яка проявляється в

знаннях, цінностях і мотивах, валеологічній позиції, діяльності щодо оздоровлення себе і вихованців [2].

На думку Л.Карпової, валеологічна компетентність є одним з підвидів професійної компетентності вчителя, суть якої полягає у наявності знань і вмінь у галузі здоров'я і здорового способу життя [3, с.8].

Л.Архиповою обґрунтовано необхідність формування еколого-валеологічної готовності педагога. Дослідниця переконує, що “еколого-валеологічна складова професійно-педагогічної освіти у системі внутрішкільного безперервного підвищення кваліфікації стає чинником формування ціннісних установок, що забезпечують усунення здоров'явитратності й утвердження здоров'язберігаючої освіти, збереження й зміцнення здоров'я її суб'єктів” [1, с.6].

На нашу думку, формування валеологічної компетентності вчителів може протікати успішно тільки за таких взаємопов'язаних і взаємозалежних умов: управління цим процесом з боку керівника закладу, особистісно-орієнтованим підходом до кожного вчителя, формування у вчителів усвідомлення особистої причетності до питань здоров'язбереження та здоров'ятворення на основі впровадження й урізноманітнення форм та методів професійної діяльності.

Управління процесом формування валеологічної компетентності ми розглядаємо як взаємодію керівника і вчителя, що має своїм результатом цілеспрямований розвиток останнього. Саме в конкретному педагогічному колективі відбувається його професійне становлення, а тому роботу керівника школи по формуванню валеологічної компетентності вчителів можна розглядати як складну динамічну і цілісну систему, що має свої цілі і завдання, зміст і структуру, форми і методи організації

Необхідно також зазначити, що ця система є унікальною для кожної школи, оскільки призначена для розвитку професійної компетентності вчителів як окремих і неповторних індивідуальностей. Така система повинна передбачати, перш за все, діагностику діяльності вчителя, тобто визначення стану валеологічної готовності вчителів до цієї діяльності, самої діяльності, її результатів та рівня сформованості валеологічної компетентності. На основі отриманих даних складається корекційна програма, яка й допомагає забезпечити формування валеологічної компетентності кожного вчителя на основі диференційованого та системного підходів до організації педагогічного процесу, з урахуванням індивідуальних особливостей і можливостей учителів.

При цьому слід спиратися на такі положення:

– особистіснозорієнтований підхід повинен забезпечувати розвиток і саморозвиток, навчання і самонавчання вчителя, виходячи з виявлення його індивідуальних особливостей як суб'єкта навчально-виховного процесу;

– особистіснозорієнтований підхід повинен надавати кожному вчителю, враховуючи його здібності, інтереси, ціннісні орієнтації і суб'єктивний досвід, можливість реалізувати себе в здоров'язберігаючому освітньому середовищі;

– зміст особистіснозорієнтованого підходу, і методи обираються таким чином, щоб учитель мав можливість виявити вибірковість предметного матеріалу, технології навчання, певних моделей навчальної і виховної роботи по збереженню здоров'я учнів;

– особистіснозорієнтований підхід ґрунтується на принципі варіативності, тобто визнанні розмаїття змісту і форм навчального процесу, вибір яких повинен здійснювати вчитель (вихователь) з урахуванням мети розвитку кожної дитини, стану його фізичного, психічного, духовного здоров'я;

– значущими в особистісно-орієнтованому підході стають ті складові, які розвивають індивідуальність учителя, створюють усі необхідні умови для удосконалення валеологічної компетентності.

Показниками ефективності управління розвитком школи, а, отже, і процесом професійного становлення педагогічного колективу, ми вважаємо:

– високий рівень готовності педагогічного колективу до здійснення інноваційної здоров'язберігаючої діяльності;

– висока поінформованість вчителя про потенційно можливі нововведення в галузі збереження здоров'я учнів;

– виділення актуальних проблем для саморозвитку вчителя з питань збереження здоров'я школярів;

– реалістичність планів досягнення цілей саморозвитку;

– зацікавленість учителів у активному освоєнні новітніх здоров'язберігаючих технологій і самовдосконаленні своєї діяльності;

– високий рівень валеологічної компетентності вчителя;

– результативність роботи вчителя, що виявляється в покращенні стану здоров'я учнів, підвищенні їх рівня вихованості та навченості.

Для реалізації цих показників в Криворізькій гімназії № 49 школі культури здоров'я нами здійснені такі заходи:

– розроблена Концепція діяльності та перспективи розвитку закладу на основі компетентнісного підходу і моделі валеологічної компетентності вчителя і учнів;

– створений науково-методичний центр "Резерви здоров'я", що об'єднує досвідчених вчителів гімназії і науковців Криворізького державного педагогічного університету та Жовтоводського комунального інституту підприємництва "Стратегія";

– діагностований рівень готовності педагогічного колективу до інноваційної діяльності по збереженню здоров'я учнів;

– діагностований рівень валеологічної компетентності вчителя;

– розроблений та запроваджений науково-практичний семінар “Валеологічна компетентність учителя”;

– здійснені моніторинг якості педагогічного колективу та діагностика особистісних якостей учителя з метою складання індивідуальних Програм саморозвитку вчителів щодо вдосконалення валеологічної компетентності;

– розроблена система роботи по формуванню валеологічної компетентності вчителя, яка включає: аналіз і оцінку педагогічного досвіду вчителя; актуалізацію знань учителя з різних проблем і напрямів здоров’язберігаючої діяльності, виконання творчих робіт;

– розроблена система задач, педагогічних ситуацій, ділових ігор і соціально-психологічних тренінгів з метою формування валеологічної компетентності вчителя;

– розроблені рекомендації для вчителів і керівників методичних об’єднань щодо процесу формування валеологічної компетентності вчителя.

Дослідження, проведені до та після реалізації педагогічних умов формування валеологічної компетентності вчителя виявили підвищення рівня готовності педагогічного колективу до здійснення здоров’ятворчої діяльності, рівня валеологічної компетентності кожного вчителя, що позитивно позначилося на станові здоров’я учнів, рівні їх освіченості і вихованості.

Висновки. Таким чином, найбільш сприятливими педагогічними умовами формування валеологічної компетентності вчителя в умовах сучасної школи є управління цим процесом з боку керівника закладу, особистіснозорієнтований підхід до кожного вчителя, формування у вчителів усвідомлення особистої причетності до питань здоров’язбереження та здоров’ятворення на основі впровадження й урізноманітнення форм та методів професійної діяльності.

Список використаних джерел

1. Архипова Л.П. Формирование эколого-валеологической готовности учителей в системе внутришкольного непрерывного повышения квалификации : автореферат дис. на соискание ученой степени канд.пед.наук : 13.00.01 / Л.П. Архипова ; Челябин. гос. пед.ин-т. – Челябинск, 2007. – 22с.

2. Бондаренко О.М. Формування валеологічної компетентності студентів педагогічних університетів у процесі професійної підготовки : автореферат дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти / О.М. Бондаренко. – 2008. – 22с.

3. Карпова Л.Г. Формування професійної компетентності вчителя загальноосвітньої школи : автореферат дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.04 / Л.Г. Карпова. – 2004. – 20с.

4. Митина Л.М. Профессиональная деятельность и здоровье педагога : учебн. пособие / Л.М. Митина, Г.В. Митина, О.А. Анясимова ; под общ. ред. Л.М. Митиной. – М. : ИЦ “Академия»” 2005. – 368 с.

5. Смирнов Н.К. Здоровьесберегающие образовательные технологии и психология здоровья в школе / Н.К. Смирнов. – 2-е изд. – М. : АРКТИ, 2006. – 320с.

Стаття надійшла до редакції 12.05.2010р.